

Emina Turnadžić*, Silva Banović**

Percepcije zdravstvenih radnika i opće populacije o mucanju

Sažetak

Cilj istraživanja bio je ispitati stavove zdravstvenih radnika i opće populacije prema mucanju. Istraživanjem je obuhvaćen uzorak od 50 ispitanika s područja grada Srebrenika, pri čemu je 50% ispitanika činila skupina zdravstvenih radnika (N=25), a 50% skupina opće populacije (N=25). Kao instrument istraživanja korišten je Alabama Test poznavanja mucanja. Analizom prikupljenih podataka utvrđeno je postojanje statistički značajne razlike u odgovorima na pet ispitivanih tvrdnji. Rezultati ukazuju na potrebu za većom senzibilizacijom opće populacije u pogledu pružanja podrške djeci koja mucaju te na nužnost unapređenja znanja zdravstvenih radnika o mucanju. S obzirom na to da zdravstveni radnici u okviru primarne zdravstvene zaštite imaju ključnu ulogu u ranom prepoznavanju djece koja mucaju, važno je osigurati njihovu edukaciju kako bi mogli adekvatno savjetovati roditelje ili skrbnike i pravovremeno uputiti djecu na logopedsku procjenu i tretman.

Ključne riječi: mucanje, zdravstveni radnici, opća populacija, percepcija, stavovi

UVOD

Mucanje je neurorazvojni poremećaj složene etiologije, koja obuhvaća genetičke i okolinske komponente, a manifestira se ako u okolini postoje okidači (Rautakoski, 2012). Genetičke studije identificirale su varijante na četiri različita gena na nekoliko različitih kromosoma GNPTAB, GNPTG, NAGPA i AP4E1, koje su povezane s

---

* Logopedski kabinet Logopetica, Živinice, Bosna i Hercegovina.

** J.U. Univerzitet u Tuzli, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Tuzla, Bosna i Hercegovina.

pojavom mucanja (Devi, 2021). Smatra se da je mucanje uzrokovano varijantama gena koji ne upravljaju govornim, već metaboličkim procesima. Svi navedeni geni uključeni su u proces intracelularnih procesa, a deficiti u staničnoj funkciji su prepoznati kao uzročnici raznih neuroloških poremećaja (Frigerio-Domingues, 2019). Neurološka perspektiva otkriva hiperaktivnost dopamina i abnormalnosti bijele tvari koje se uočavaju u osobe koja muca, ukazujući na moguću neurokemijsku podlogu s još nejasnim mehanizmom djelovanja (Devi, 2021).

„Mucanje je sve ono što govornik radi kada očekuje da će mucati, pri tome se plaši i izbjegava da to čini“ (Johnson, 1967). Mucanje se događa kada je početni dio govora prekinut motorički oštećenim glasovima, slogovima ili riječima ili reakcijom govornika uz sve navedeno (Roper, 1971). Prema rezultatima brojnih istraživanja, ako postoji mucanje u porodičnoj anamnezi, s očeve ili majčine strane, ono se može naslijediti. Također, dječaci su nešto skloniji razvoju mucanja u odnosu na djevojčice, što ukazuje na ulogu spola u početku, jakosti i nasljednosti mucanja. Djevojčice koje počnu mucati imaju veće šanse od dječaka da dožive prirodni oporavak (bez tretmana) (Wittke, 2007). Djeca kod koje je mucanje ranije dijagnosticirano češće se oporavljaju, dok djeca kod kojih je dijagnoza postavljena kasnije imaju veću vjerojatnoću da će tretman mucanja trajati duže i da će mucanje ostati trajni problem (Walsh i sur, 2020).

Pedijatar ima važnu ulogu u ranom prepoznavanju mucanja kod djece, budući da kroz redovne sistematske preglede dolazi u kontakt s djetetom te može uočiti odstupanja koja zahtijevaju dodatnu pažnju. U tom slučaju, pedijatar treba savjetovati roditeljima da se obrate logopedu radi procjene, uspostavljanja dijagnoze i intervencije (Costa i sur, 2022). U odnosu na prošlost pedijatri danas u većoj mjeri detektiraju i upućuju malu djecu koja pokazuju simptome mucanja logopedima, međutim za razliku od drugih uobičajenih dijagnoza kod djece, prijava atipičnog ponašanja od strane roditelja ne rezultira upućivanjem. Zanimljivo je da spol pedijatara, godine iskustva u praksi i iskustvo rada s djecom koja mucaju nisu utjecali na vjerojatnost upućivanja (Blank, 2020).

Osobe koje mucaju u govornim situacijama nerijetko iskazuju strah, stid, paniku i nesigurnost, odnosno komponente govorne anksioznosti. Odnos govor-anksioznost kod osoba koje mucaju iznimno je bitan te se odvija prije samog govora u očekivanju neugodnih i/ili prema procjeni govornika tzv. opasnih situacija čija se procjena temelji na prijašnjim iskustvima (Onslow, 2018). Rezultati studija koju su proveli Ezrati-Vinacour, Plazky i Yairi (2001) su pokazali da djeca već sa tri godine mogu pokazivati određeni stupanj svjesnosti o disfluentnostima, dok većina pokazuje punu svjesnost oko oko pete godine. Negativni stavovi prema vlastitom govoru najčešće su

se javljali kod djece uzrasta od četiri godine. Mucanje negativno utječe na socijalno, mentalno i emocionalno funkcioniranje (Blaesing, 1982).

Adekvatno planiranje terapije, kao i provedba iste treba uključivati multidisciplinarni tim koji će radom djelovati na razne komponente funkcioniranja klijenta.

METODE RADA

Uzorak ispitanika

Istraživanjem je obuhvaćen uzorak od 50 ispitanika. Ispitanici su bili podijeljeni u dvije skupine; zdravstveni radnici (N=25) i opća populacija (N=25). Ispitanici su izjednačeni po dobi.

Način provođenja istraživanja i mjerni instrument

Istraživanje na zdravstvenim radnicima je provedeno u JZU Dom zdravlja Srebrenik, a istraživanje na općoj populaciji na području općine Srebrenik. Za istraživanje i utvrđivanje znanja i percepcije o mucanju korišten je Alabama test o poznavanju mucanja (Crowe i Cooper 1977). Test se sastoji od 25 tvrdnji na koje su ispitanici zaokruživanjem trebali odgovoriti sa „točno“ ili „netočno“. Upitnik je kreiran krajem 1970-ih za procjenu znanja roditelja i učitelja o mucanju, a kasnije prilagođen kako bi se istražila slična područja. Ispitanici su informirani o istraživanju i dali su pristanak da se rezultati koriste u naučno-istraživačke svrhe.

Način statističke obrade podataka

Statistička analiza je napravljena u softverskom paketu SPSS 24.00 (IBM Corp. Armonk, NY). Urađena je deskriptivna statistika. Za testiranje značajnosti razlika rezultata između ispitanika iz skupine zdravstvenih radnika i opće populacije primijenjen je χ^2 test.

REZULTATI I DISKUSIJA

Istraživanja temeljena na standardiziranim anketama (npr. Public Opinion Survey of Human Attributes-Stuttering, POSHA-S) pokazuju velik raspon stavova o mucanju između regija i kultura, ali zajednički čimbenici koji predskazuju pozitivnije stavove

su viša razina obrazovanja, ranije izlaganje osobama koje mucaju i medijski sadržaji koji demistificiraju poremećaj (St Louis, 2011). Negativni stavovi i stereotipi dovode do socijalne stigme, ograničavanja radnih mogućnosti, niže samoprocjene i izbjegavanja govorenja (Gabel, 2004; Palasik, 2012). Takvi učinci povećavaju psihosocijalni teret osoba koje mucaju i smanjuju kvalitetu života. (Gabel, 2004; Palasik, 2012). Iako nema čvrstih dokaza o frekventnijoj pojavi mucanja u određenom sloju društva, postoje studije koje govore u prilog više stope nezaposlenosti u populaciji žena koje mucaju (Gerlach i sur, 2018).

Iako bi zdravstveni radnici trebali imati veću razinu znanja u odnosu na opću populaciju, studije pokazuju mješovite rezultate: neke skupine profesionalaca pokazuju razumijevanje temeljnih karakteristika mucanja, ali istovremeno postoje praznine u znanju o etiologiji kao i o pristupima podrške (Boling, 2024; Nasser, 2022). Rezultati studije iz Jordana u kojoj je korišten instrument Public Opinion Survey of Human Attributes-Stuttering (POSHA-S) na uzorku od 241 zdravstvenih radnika različitih profila (doktori, farmaceuti, logopedi, fizioterapeuti, medicinske sestre i drugi) su pokazali blago pozitivne stavove zdravstvenih radnika prema mucanju, uz značajne razlike među profesionalnim grupama, pri čemu su logopedi pokazali najpozitivniji stav (Al-Shdifat, Fuda, Alwidyan, 2025). Ova studija ukazuje na potrebu za podizanjem svijesti i dodatnom edukacijom zdravstvenih radnika, što je važno uzeti u obzir i u kontekstu Bosne i Hercegovine.

Upotrebom Alabama testa ispitivani su i roditeljski stavovi prema mucanju i znanje o njemu na uzorku od 100 roditelja, od čega je 50 roditelja djece koja mucaju. Rezultati su pokazali pozitivnije stavove prema mucanju i više znanja o mucanju u skupini roditelja djece koja mucaju (Crowe i Cooper, 1977). U drugom istraživanju Alabama test o poznavanju mucanja korišten je na uzorku od dvadeset i troje učitelja osnovnih i srednjih škola iz okruga Wolfe u Kentuckyju koji su u tom trenutku u svojim učionicama imali učenike koji su mucali. Rezultati su ukazali na postojanje statistički značajne razlike između učiteljeve percepcije o učenicima koji mucaju prije i nakon stručnog usavršavanja (Hobbs, 2012). Rezultati studije Grigoropoulos (2020) provedene na odgajateljima u ranom djetinjstvu su pokazali značajnu pozitivnu korelaciju između stavova prema mucanju i znanja o mucanju koje je mjereno Alabama testom.

Rezultati našeg istraživanja ukazuju na približnu ujednačenost percepcije mucanja kod zdravstvenih radnika i tipične populacije. U Tabeli 1 prikazana je distribucija odgovora na 25 ispitivanih tvrdnji po skupinama.

Tabela 1. Distribucija odgovora ispitanika
po tvrdnjama iz Alabama testa o poznavanju mucanja

Tvrdnja	Zdravstveni	Opća
	radnici	populacija
	T N	T N
1. Djevojčice mucaju više nego dječaci	6 19	3 22
2. Većina osoba koje mucaju smatra da su tečni u nekim situacijama	19 6	12 13
3. U većini slučajeva, uzrok mucanja se može pripisati određenom događaju u djetetovom životu	20 5	18 7
4. Početak mucanja je obično po svojoj prirodi iznenađan	18 7	20 5
5. Prosječna osoba koja muca, muca na otprilike 1/3 izgovorenih riječi	17 8	11 14
6. Otprilike 5% populacije će mucati u nekom periodu života	19 6	7 18
7. Osobe koje mucaju imaju istu količinu poteškoća sa svim govornim manama	5 20	11 14
8. Osobe koje mucaju imaju tendenciju da mucaju na istim riječima	17 8	15 10
9. Mucanje i inteligencija nisu povezani	20 5	20 5
10. Osobe koje mucaju su u stanju često predvidjeti riječi na kojima će zamucati	20 5	11 14
11. Ako osoba koja muca čita isti odlomak više puta, mucanje će se smanjiti sa svakim čitanjem	13 12	15 10
12. Mucanje se općenito smatra rezultatom fizičkog problema	6 19	4 21
13. Većina autora smatra da je mucanje primarno poremećaj djetinjstva	14 11	16 9
14. Većina stručnjaka misli da postoje različite vrste mucanja	19 6	21 4
15. Osobe koje mucaju govore manje nego osobe koje ne mucaju	16 9	17 8
16. U određenom vremenskim trenutku nešto manje od 1% populacije muca	14 11	16 9
17. Mucanje se češće javlja na središnjem ili drugom slogu u riječi	12 13	12 13
18. Govorenje u ritmu pjevanja obično pomaže osobi koja muca da bude tečnija	20 5	16 9
19. Što glasnije govori osoba koja muca, to će manje mucati	13 12	8 17
20. Većina osoba koja muca počinje mucati prije treće godine	6 19	8 17
21. Četiri od pet osoba koje mucaju oporavi se bez pomoći	16 9	12 13
22. Čini se da se mucanje javlja češće u nekim porodicama	14 11	11 14

Tvrdnja	Zdravstveni radnici	Opća populacija
	T N	T N
23. Mucanje se češće javlja u porodicama sa višim socioekonomskim statusom	8 17	1 24
24. Osobe koje mucaju se mogu oporaviti od mucanja u bilo kojoj dobi	11 14	21 4
25. Za osobe koje mucaju je otkriveno da pokazuju određene prepoznatljive karakteristike ličnosti	12 13	14 11

Legenda: T – točno, N – netočno

Usporedom rezultata između ispitivanih skupina hi kvadrat testom utvrđena je statistička razlika na pet od 25 ispitivanih tvrdnji i to: Većina osoba koje mucaju smatra se potpuno tečnim u nekim situacijama ($\chi^2=4,160$; $ss=1$; $p<0,041$); Otprilike oko 5% populacije će mucati u nekom periodu života ($\chi^2= 11,538$; $ss=1$; $p<0,001$); Osobe koje mucaju su u stanju često predvidjeti riječi na kojima će zamucati ($\chi^2= 6,876$; $ss=1$; $p<0,009$); Mucanje se češće javlja u porodicama sa višim socioekonomskim statusom ($\chi^2=6,640$; $ss=1$; $p<0,010$); Osobe koje mucaju se mogu oporaviti od mucanja u bilo kojoj dobi ($\chi^2= 8,618$; $ss=1$; $p<0,003$).

ZAKLJUČAK

Tijekom istraživanja uočeno je da su stavovi o mucanju kod zdravstvenih radnika i tipične populacije uglavnom ujednačeni, uz prisustvo značajnih statističkih razlika na tvrdnjama koje se tiču vjerovanja da većina osoba koje muca može biti potpuno tečna u nekim situacijama, procjene da oko 5% populacije muca u nekom periodu života, sposobnosti predviđanja riječi na kojima će osoba zamucati, vjerovanja da se mucanje češće javlja u porodicama sa višim socioekonomskim statusom, te mogućnosti oporavka od mucanja u bilo kojoj dobi.

Percepcije opće populacije i zdravstvenih radnika o mucanju su ključne determinante pristupa i potpore osobama koje mucaju. Iako postoji znatan opseg međunarodnih podataka i alata u mnogim sredinama, uključujući Bosnu i Hercegovinu postoje praznine u znanju o mucanju i prisutni su stereotipi. Sustavne edukacijske intervencije, uključivanje osoba koje mucaju u dizajn programa i provođenje lokalno prilagođenih istraživanja najbolje su strategije za poboljšanje stavova i smanjenje štetnih posljedica mucanja.

Posebno je potrebno naglasiti važnost uloge pedijatra u ranoj dijagnostici i uključivanju u proces terapije, budući da pravovremeno prepoznavanje mucanja i upućivanje na logopedski tretman znatno doprinosi smanjenju učestalosti ne fluentnog govora. Znanje i bolje razumijevanje mucanja će osposobiti zdravstvene radnike da, zajedno sa logopedima, pravovremeno prepoznaju mucanje i upravljaju povezanim problemima. S druge strane, tipična populacija, kao neposredna okolina djece i osoba koje mucaju, ima ključnu ulogu u pružanju emocionalne podrške i stvaranju prihvatljivog okruženja, što je od velikog značaja za smanjenje stresa povezanog s govorenjem i povećanje samopouzdanja kod osoba koje mucaju.

Summary

The aim of the study was to examine the attitudes of healthcare professionals and the general population towards stuttering. The study included a sample of 50 respondents from the Srebrenik, with 50% of respondents in group of healthcare professionals (N=25) and 50% in group of general population (N=25). The Alabama Stuttering Awareness Test was used as the research instrument. Analysis of the collected data revealed a statistically significant difference in the responses to the four statements examined. The results indicate the need for greater awareness of the general population regarding the provision of support to children who stutter and the necessity of improving healthcare professionals' knowledge about stuttering. Given that healthcare professionals within primary healthcare play a key role in the early recognition of children who stutter, it is important to ensure their education so that they can adequately advise parents or guardians and refer children for speech therapy assessment and treatment in a timely manner.

Keywords: stuttering, healthcare professionals, general population, perception, attitudes

Literatura

- Al-Shdifat, K.G., Fuda, S.M., Alwidy, M.T. (2025). Jordanian healthcare workers' attitudes toward stuttering and people who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 85:106125.
- Blank, A.M. (2020). Pediatrician Referral Practices for Children Who Stutter. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 29(3):1404-1422.
- Costa, B.J., Ritto, A. P., Juste, F., Sassi, F. C., Furquim de Andrade, C. R. (2022). Risk Factors for the Development of Persistent Stuttering: What Every Pediatrician Should Know. *International journal of environmental research and public health*, 19(9):5225.
- Crowe, T.A. i Cooper, E.B. (1977). Parental attitudes toward and knowledge of stuttering. *Journal of Communication Disorders*, 10(4): 343-357.
- Blaesing, L. (1982). A multidisciplinary approach to individualized treatment of stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 7(1), 203–218.

- Boling, B.N. (2024). What do nurses know about stuttering? A preliminary study. Student Theses and Dissertations. Arkansas State University.
- Devi, N.G. (2021). Evaluation of recurrent GNPTAB, GNPTG, and NAGPA variants associated with stuttering. *Advanced genetics*, 2(2):e10043
- Ezrati-Vinacour, R., Platzky, R., Yairi, E. (2001). The young child's awareness of stuttering-like disfluency. *Journal of speech, language, and hearing research: JSLHR* 44(2):368-368.
- Frigerio-Domingue, S. (2019). Genetic factors and therapy outcomes in persistent developmental stuttering. *Journal of Communication Disorders*, 80:11-17.
- Gabel, R. (2010). Access to information about stuttering and societal perceptions. *Journal of Fluency Disorders*, 35(2):121-130.
- Gerlach, H., Totty, E., Subramanian, A., Zebrowski, P. (2018). Stuttering and Labor Market Outcomes in the United States. *Journal of speech, language, and hearing research: JSLHR*, 61(7):1649-1663.
- Grigoropoulos, I. (2020). Early childhood educators' knowledge and attitudes toward young children who stutter. *Psychiatriki* 31 (4): 352-356.
- Hobbs, M.L. (2012). Teacher perceptions and knowledge about stuttering before and after an in-service training. Master Thesis, Eastern Kentucky University.
- Johnson, W. (1967). *Speech Handicapped School Children*, 3rd edition. New York. Harper and Row.
- Nasser, E.A. (2022). Mental Health Professionals' Beliefs About, Reactions Toward, and Overall Impression of Stuttering. Masters Theses, Western Michigan University.
- Onslow, M. (2018). *Stuttering and its treatment: Eleven lectures*. The University of Sydney.
- Palasik, S. (2012). Perceptions about occupational experiences by people who stutter. *Perspectives on Fluency and Fluency Disorders*, 22(1): 22-31
- Rautakoski, P. (2012). Genetic and environmental effects on stuttering: a twin study from Finland. *Journal of Fluency Disorders*, 37(3):202-210.
- Roper, V. (1971). *The nature of stuttering*. Englewood Cliffs. Prentice Hall.
- St Louis, K.O. (2011). The Public Opinion Survey of Human Attributes--Stuttering (POSHA-S): summary framework and empirical comparisons. *Journal of fluency disorders*, 36(4):256-361.
- Walsh, B., Bostian, A., Tichenor, S. E., Brown, B., Weber, C. (2020). Disfluency Characteristics of 4- and 5-Year-Old Children Who Stutter and Their Relationship to Stuttering Persistence and Recovery. *Journal of speech, language, and hearing research: JSLHR*, 63(8):2555-2566.
- Wittke-Thompson, J. K. (2007). Genetic studies of stuttering in a founder population. *Journal of Fluency Disorders*, 32(1):33-50.